

АНОТАЦІЯ

У статті зазначено, що дедалі більшої потреби набуває підготовка конкурентно придатних компетентних фахівців нової формації для роботи в закладах дошкільної освіти, головна мета яких – організація навчання, виховання та розвитку вихованців під час здобуття ними дошкільної освіти через формування ключових компетентностей. Наголошено, що виховати компетентного дошкільника – особистість, яка зможе успішно реалізовувати себе в майбутньому, – здатен вихователь-професіонал, який є духовно багатого, яскравою, творчою людиною, джерелом знань, наставником, любить дітей, викликає в них бажання стати кращими, дотримується принципу дитиноцентризму та використовує особистісно орієнтований підхід щодо розвитку дитини відповідно до її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей, обдарувань та свободи вибору. Узагальнено наукові погляди представників психолого-педагогічних досліджень та зазначено, що професійна компетентність майбутнього вихователя ЗДО – інтегрована професійно-особистісна характеристика вихователя, що включає сукупність теоретичних знань, практичних умінь і навичок, педагогічного досвіду, індивідуальних якостей (любов до дітей, чутливість до іншої людини, гуманність у помислах і діях, глибока віра в силу й можливості дітей, оптимізм, емоційна стійкість, терпіння, емпатія, витримка, працездатність, дисциплінованість тощо), спрямованих на досягнення успіху в майбутній педагогічній діяльності. Констатовано, що формуванню професійної компетентності в майбутніх вихователів у ДВНЗ «ДДПУ» на освітній програмі «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в циклі професійної підготовки сприяють обов'язкові компоненти: Педагогічний супровід дошкільного дитинства, Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям, Основи педагогічної майстерності вихователя, Педагогіка родинного виховання тощо. Підкреслено, що вивчення дисциплін фахового спрямування є важливим складником формування професіонала-вихователя під час навчання у ЗВО, а постійне вдосконалення професійної компетентності – процес інтеграції особистісного й професійного зростання.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутній вихователь, освітній компонент, дисципліни фахового спрямування, заклад вищої освіти.

УДК 378.147:373.2.011.3-051:172

TRAINING FUTURE EDUCATORS FOR CIVIC EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN AS AN URGENT PEDAGOGICAL PROBLEM**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК АКТУАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА****Олена Коркішко**

кандидат педагогічних наук, доцент,
E-mail: korkishko.l.g@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610

Olena Korkishko

Ph. Din Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: korkishko.l.g@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

ABSTRACT.

The article emphasizes the need for proper organization of civic education of the younger generation and student youth, the main purpose of which is to form a conscious citizen who is characterized by high moral ideals of society, love for the Motherland, and responsibility for fulfilling social duty. It is noted that only a teacher who is a citizen and has a good understanding of what citizenship is can educate a true citizen. The author emphasizes that it is in the family, preschool education institution, and then at school and higher education institution that students "learn the lessons of citizenship". The views of scientists on the problem of preparing future preschool teachers for patriotic (L. Savchenko), spiritual and moral (O. Monke), multicultural (L. Zdanevych), tolerant (V. Liapunova), civic (A. Vozniuk, M. Zameliuk, R. Kovdratenko, T. Oksenchuk, T. Ponomarenko, O. Push, T. Shynkar) upbringing of children in preschool education are considered. It is stated that the training of future educators for the civic education of preschool children is an important and urgent problem, since it is through the activities of the educator that the preschooler's personality is formed, he or she acquires significant basic qualities that form the basis of his or her citizenship: civic responsibility, consciousness, sense of civic duty and dignity, ability to understand others, recognition of the virtues and advantages of other people, the ability to take their place, to do good to people without expecting reward, etc. It is summarized that the professional training of future educators for the civic education of preschool children is a systematic, holistic educational process aimed at providing future educators with knowledge, skills and abilities that will contribute to the formation of readiness for effective civic education during professional activities in preschool education.

Key words: future educator, higher education institution, preschool education institution, civic education, patriotic education, spiritual and moral education, multicultural education, tolerance education.

Актуальність теми. Актуальність тем, що пов'язані з проблемою громадянської освіти та виховання, їх ролі в процесі формування громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, економіки, освіти та культури, важко переоцінити.

Аналіз Законів України «Про освіту» (2017 р., зі змінами 2024 р.), «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами 2024 р.), «Про дошкільну освіту» (2024 р.), Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 рр. (2021 р.), Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2022 р.), Концепції розвитку громадянської освіти в Україні (2022 р.) тощо засвідчив, що в практиці сьогодення проблему громадянського виховання розроблено на державно-програмному, концептуальному та практичному рівнях. Зазначимо, що освітнє законодавство України приділяє значну увагу питанням виховання та становлення громадянина. Так, у Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що одним із принципів державної політики в галузі вищої освіти є «сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності, вихованню патріотизму, формуванню оборонної свідомості» (Про вищу освіту,

2024); у Концепції розвитку громадянської освіти в Україні визначено, що метою громадянської освіти «є формування та розвиток у громадян України громадянських компетентностей, спрямованих на утвердження та захист державності та демократії, здатності відстоювати свої права, відповідально ставитися до громадянських обов'язків, брати відповідальність за власне життя, за налагодження гармонійних стосунків між членами сім'ї, за життя територіальної громади» (Концепція розвитку громадянської освіти в Україні, 2022).

Розв'язання цих питань вимагає належної організації громадянського виховання учнівської молоді, основною метою якого вважаємо формування свідомого громадянина, якому притаманні високі моральні ідеали суспільства, любов до Батьківщини, відповідальність за виконання суспільного обов'язку (Коркішко, 2018).

Зазначимо, що виховати справжнього громадянина може лише педагог, який сам є громадянином і добре розуміє, що таке громадянськість. Акцентуємо на вислові В. Сухомлинського, що «...саме тоді, коли слухаючи мене, Івась бачить, відчуває в мені передусім громадянина-однодумця, він і починає активно ставитися до самого себе. Громадянськість – це пристрасть людського серця, і донести до юних душ пристрасть боротьби можна лише тоді, коли ти сам постаєш перед своїми вихованцями як громадянин» (Сухомлинський, 1976: 431).

Зважаємо на думку А. Богуш, яка зазначила, що «перша сторінка азбуки громадянськості започатковується з перших кроків життя дитини, з перших кроків її соціалізації» (Богуш, 2008: 3). Отже, саме в сім'ї, закладі дошкільної освіти, а потім у школі та закладі вищої освіти учнівська молодь «дістає уроки громадянськості» (Сухомлинський, 1976).

Підкреслимо важливість роботи громадянського спрямування вихователів закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО), які мають закласти міцний фундамент формування патріотичної самосвідомості, громадянської відповідальності, суспільної ініціативності та активності, готовності працювати для розвитку Батьківщини, її захисту та піднесення міжнародного авторитету; поваги до Конституції, законів держави, прийнятих у ній правових норм, потреби в їх дотриманні, високої правосвідомості; досконалого володіння державною мовою, турботи про піднесення її престижу; поваги до батьків, свого родоводу, традицій та історії рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього як спадкоємця й наступника; дисциплінованості, працьовитості, завзятості, почуття дбайливого господаря своєї землі, піклування про природу, екологію; гуманності, шанобливого ставлення до культури, традицій, звичаїв національних меншин, що проживають у країні, високої культури міжнаціонального спілкування (Ігнатенко, Поплужний, & Косарева, 1997: 6).

Отже, зважаючи на вищевикладене, гарантам освітньої програми «Дошкільна освіта», викладачам освітніх компонентів означеної програми наразі важливо спрямувати освітню діяльність на підготовку майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначено в аналізованому матеріалі, деякі аспекти проблеми громадянського виховання здобувачів вищої освіти вітчизняними вченими досліджено з різною повнотою, зокрема:

– виховання громадянськості здобувачів у зарубіжних школах (О. Алексєєва, Д. Геринг, М. Красовицький, М. Рагозін, Чен Чже, Г. Ярмусь та ін.);

– використання широких функціональних можливостей закладів вищої освіти (далі – ЗВО) у процесі збагачення понять та уявлень студентів про громадянські цінності, естетичному одухотворенні студентської молоді та її ставлення до довкілля, формуванні системи громадянських поглядів і переконань (І. Бех, С. Гнатенко, М. Євтух, Л. Корінна, Б. Чижевський та ін.);

– теоретико-методологічні проблеми організації громадянського виховання студентської молоді у ЗВО (О. Бабакіна, Є. Гарбар Т. Гребеник, С. Гнатенко, Н. Дерев'янка, І. Зязюн, В. Лисенко, Я.Павлов, Г. Ржевська, І. Соколова, Р. Сопівник, О. Шестопалюк та ін.);

– формування громадянської компетентності здобувачів вищої освіти в контексті цивілізаційних викликів сучасності (Л. Антонюк, А. Бубін, І. Жадан, Н. Мельник, М. Михайличенко, А. Набокова, І. Попович, М. Сидоркіна, Ю. Шпаляренко).

Учені активно досліджують питання підготовки майбутнього вихователя до патріотичного (В. Будаєв, А. Курчатова, О. Лісовець, О. Мкртичян, Л. Москальова, Н. Припулик, Л. Савченко, Т. Філімонова, С. Якименко та ін.), духовно-морального (О. Красовська, О. Марчук, Л. Мельничук, О. Монке, І. Сіданич, М. Шкабаріна та ін.), полікультурного (Л. Зданевич, Т. Пономаренко, С. Сиваш, Г. Чорна та ін.), толерантного (М. Бикова, В. Ляпунова та ін.) виховання дітей у закладі дошкільної освіти.

У сучасній вітчизняній педагогічній науці різні аспекти підготовки майбутнього вихователя до громадянського виховання в закладі дошкільної освіти розробляли А. Вознюк (ефективні прийоми використання ІКТ у процесі підготовки майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку); М. Замелюк, Т. Оксенчук, О. Пуш (аспекти формування в майбутніх вихователів практичних навичок виховання громадянських якостей у дітей дошкільного віку); Р. Ковдratenко (матеріали щодо формування готовності майбутніх вихователів до виховання відповідальності в старших дошкільників (зміст і види відповідальності: соціальну, моральну, політичну, правову, громадянську); Т. Пономаренко, Т. Шинкар (умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку); І. Сахневич (погляди вітчизняних педагогів на сутність й особливості підготовки вчителя-вихователя до формування в дітей і молоді громадянського самовизначення) тощо.

Окреслюючи внесок усіх авторів у розвиток науки в напрямі громадянського виховання дітей та учнівської молоді, акцентуємо на важливості означеної теми, на доцільності впровадження аналогічних досліджень.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає у висвітленні поглядів вітчизняних учених, педагогів-практиків на проблему підготовки майбутніх вихователів до громадянського та суміжних напрямів виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Останні роки питання громадянського виховання активно розглядають в єдності з патріотичним, духовно-моральним, полікультурним вихованням та вихованням толерантності.

У контексті означеної проблеми розглянемо дослідження вітчизняних учених, педагогів-практиків, які представили теоретичні та практичні засади

підготовки майбутніх вихователів до громадянського та суміжних напрямів (патріотичного, духовно-морального, полікультурного, толерантного) виховання дітей у закладах дошкільної освіти.

Проблема формування готовності й підготовки майбутніх вихователів ЗДО до патріотичного виховання висвітлено в працях таких дослідників, як В. Будак, А. Курчатова, О. Лісовець, О. Мкртичян, Л. Москальова, Н. Притулик, Л. Савченко, Т. Філімонова, С. Якименко та ін. Так, у дослідженні Л. Савченко презентовано результати вивчення проблеми підготовки майбутнього фахівця до патріотичного виховання в історичній ретроспективі. Авторка зробила повноцінний огляд цілої низки пов'язаних між собою векторів: підготовку майбутнього педагога до виховної роботи, професійну підготовку майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в означений період, патріотичне виховання майбутніх педагогів, патріотичне виховання дітей дошкільного віку і, нарешті, окремі питання підготовки майбутнього педагога до патріотичного виховання дошкільників. Їй вдалося визначити низку суспільно-політичних, соціально-економічних та культурних умов, що вплинули на методологічні та теоретичні пошуки дослідників означеного періоду, виокремити певні самодостатні етапи в процесі професійної підготовки вихователів, їх особливості та тенденції. Тематика цього пошуку є цікавою з погляду розкриття науково-методичних засад формування в здобувачів громадянської позиції, громадянських цінностей, позитивної мотивації до майбутньої професійної діяльності (Савченко, 2018).

Окрім цього, науковці (О. Красовська, О. Марчук, Л. Мельничук, О. Монке, І. Сіданич, М. Шкабаріна та ін.) наголосили на важливості підготовки майбутнього вихователя до духовно-морального виховання дітей у ЗДО, бо продуктивне науково-методичне осягнення проблеми громадянського виховання особистості є неможливим без включення в пізнавально-пошуковий фонд духовного-морального (чи морального) виховання, тому що патріотизм і громадянськість мають глибоке моральне підґрунтя (цінності, почуття, поведінку). Водночас із моральним вихованням відбувається становлення громадянської та національної ідентичності особистості, вільне й добровільне залучення до культури етносів, що проживають в Україні (Монке, 2020). У контексті зазначеного цікавить і змістовне дослідження О. Монке, присвячене підготовці майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури, що межує з темою нашого дослідження. Досягнення якісних результатів у процесі підготовки здобувачів було обумовлено запровадженням адекватних педагогічних умов, які можуть бути підставою для обґрунтування моделі підготовки здобувачів до громадянського виховання дошкільників. Серед них формування позитивної мотивації до використання художнього слова в процесі морально-духовного виховання дітей дошкільного віку; професійно-особистісне спрямування інтегративного змісту фахової підготовки; занурення майбутніх вихователів в активну художньо-мовленнєву діяльність для успішного досягнення виховних цілей (Монке, 2020).

Не можна залишити поза увагою й наукові доробки Л. Зданевич, Т. Пономаренко, С. Сиваш, Г. Чорної та ін. щодо підготовки здобувачів до полікультурного виховання дітей дошкільного віку. Так, Л. Зданевич зазначила, що в умовах сучасного культурного розмаїття соціуму професійна підготовка

майбутніх вихователів до полікультурного виховання дошкільників є виключно значущою. У цьому контексті цілком суголосні з дослідницею, що важливим складником раннього громадянського виховання має стати полікультурне бачення дитиною привабливості національних танців, ігор, пісень, казкових сюжетів різних народів, входження у фольклорне коріння різних культур. Причому полікультурне середовище є чинником громадянського виховання особистості. Залучення дошкільників до соціальної дійсності, виховання маленького патріота й громадянина, готового й здатного жити в полікультурному середовищі є актуальною проблемою сучасної дошкільної освіти (Зданевич, 2016: 98–99).

З огляду на те, що саме в дошкільному віці відбувається початковий етап соціалізації особистості, закладаються основи міжособистісних взаємин, усвідомлення своєї належності до соціальної спільноти (національної, вікової), стосунків з іншими людьми, правил, моральних основ цих взаємин, учені (М. Бикова, В. Ляпунова та ін.) звернули увагу на необхідність підготовки майбутнього вихователя до виховання толерантності в дітей у ЗДО.

У пошуках зв'язку між формуванням громадянськості особистості та толерантністю як психолого-педагогічним феноменом нас зацікавило дослідження В. Ляпунової, у якому презентовано систему професійної підготовки майбутніх вихователів до формування толерантності дітей дошкільного віку. Дослідниця зазначила, що поняття «толерантність» є міжнародним терміном, що позначає одну з ключових гуманістичних цінностей глобалізованого світу. Опрацювання міждисциплінарного дискурсу дозволило авторці визначити толерантність як моральну якість, моральну чесноту чи комплексну якість особистості, що виявляє себе в соціальних відносинах і головною ознакою якої є повага права іншого бути відмінним, інакшим (Ляпунова, 2017: 13]. Тож, як бачимо, толерантна й громадянська поведінка перетинаються в тій галузі, що стосується дотримання прав кожної людини, незалежно від різних соціальних маркерів, досвіду організації неконфліктного спілкування та гармонійної взаємодії.

У контексті проблеми підготовки майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку привернули увагу дослідження А. Вознюк, М. Замелюк, Р. Ковдратенко, Т. Оксенчук, Т. Пономаренко, О. Пуш, Т. Шинкар та ін.

Розглядаючи проблему підготовки майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку, М. Замелюк, Т. Оксенчук і О. Пуш, викладачі кафедри дошкільної освіти Луцького педагогічного коледжу, дослідили вплив громадянської компетентності на формування та вдосконалення інших ключових компетентностей студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», охарактеризували особливості навчання громадянства в дисциплінах «Вступ до спеціальності», «Основи природознавства з методикою» тощо, обґрунтували зміст організації діяльності здобувачів під час практичної підготовки, виокремили аспекти формування в здобувачів практичних навичок виховання громадянських якостей у дітей дошкільного віку та дійшли висновку, що в процесі підготовки майбутніх вихователів роботу необхідно спрямувати на створення міжпредметних творчих проєктів: «Мандрівка в минуле рідного краю», «Секрети бабусиної скрині», «Край майстрів», «Я – громадянин», «Без

минулого немає майбутнього» та ін. (Замелюк, Пуш, & Оксенчук, 2020).

Доповнюючи та розкриваючи шляхи, можливості становлення готовності майбутніх вихователів до формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього та дошкільного віку, звернули увагу на досвід викладачів Київського столичного університету імені Бориса Грінченка Т.Пономаренко та Т.Шинкар, які створили робочу програму навчальної дисципліни «Дитина в соціумі» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) освітнього рівня вищої освіти та впровадили її в освітній процес. Учені запропонували в програмі три розділи. Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку як складника їх професійної компетентності розглядають у третьому розділі програми «Педагогічний супровід формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку». У розділі приділено увагу актуальності та сутності означеної готовності в сукупності її компонентів (ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, емоційного, особистісного); аналізу стандартів вищої освіти України та професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» як основи становлення готовності фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності дітей; законодавчо-нормативному забезпеченню, особливостям організації освітнього процесу з підготовки вихователів у закладах фахової передвищої та вищої освіти в період воєнного стану (Пономаренко, & Шинкар, 2024: 294).

Для організації ефективної освітньої діяльності у ЗВО Р. Ковдратенко (Криворізький державний педагогічний університет) зосередила увагу на структурних компонентах, змісті, умовах, рівнях сформованості в здобувачів готовності до виховання відповідальності (зміст і види відповідальності: соціальна, моральна, політична, правова, громадянська) та представила методику формування цього особистісного утворення, що відбувається в декілька етапів (інформаційно-пізнавальний (організація освітнього процесу у ЗВО на принципах педагогічної взаємодії та співробітництва), технологічно-діяльнісний (упровадження імітаційно-ігрового підходу в навчанні здобувачів умінню здійснювати виховання відповідальної особистості для забезпечення процесу професійного становлення особистості вихователя), творчо-корегувальний (створення психологічного комфорту, забезпечення ситуації успіху, свободи вибору, що сприяють формуванню та розвитку професійних якостей і властивостей педагога)) (Ковдратенко, 2009: 34–40).

З огляду на актуальність означеної проблеми цікавим є досвід дослідниці А. Вознюк (ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»), яка дослідила та визначила ефективні педагогічні можливості ІКТ у процесі підготовки майбутніх педагогів до громадянського виховання дітей дошкільного віку, такі як: використання електронних засобів навчального призначення на заняттях із предметів гуманітарного циклу дошкільної освіти, конструювання здобувачами дидактичних ігор для дошкільників (зміна позиції педагога – від використання готових до розробки власних ресурсів), організація проєктної діяльності студента в Інтернеті, соціальні мережі та віртуальні професійні спільноти громадянського освітнього спрямування як середовище для професійного саморозвитку майбутнього вихователя, використання ІКТ для

презентації результатів своєї діяльності в дистанційному середовищі (портфоліо вихователя тощо) (Вознюк, 2023: 33).

Отже, проаналізувавши погляди науковців та врахувавши власний практичний досвід, зазначимо, що підготовка майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку є важливою та актуальною проблемою. Саме через діяльність вихователя відбувається становлення особистості дошкільника, набуття ним значущих базових якостей, що складають основу його громадянськості: громадянська відповідальність, громадянська свідомість, почуття громадянського обов'язку, почуття громадянської гідності, здатність розуміти інших, визнання чеснот і переваг інших людей, уміння ставати на їхнє місце, робити людям добро, не чекаючи винагороди тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проведена аналітична робота уможливила підсумувати, що в узагальнювальному варіанті дослідницькі ідеї та висновки науковців центровані навколо розв'язання таких завдань: підготовка майбутніх вихователів до громадянського та суміжних напрямів (патріотичного, духовно-морального, полікультурного, толерантного) виховання дітей дошкільного віку. Аналіз поглядів сучасних учених, педагогів практиків, особистий досвід уможливив зазначити, що професійна підготовка майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку – це системний, цілісний освітній процес, спрямований на отримання майбутніми вихователями знань, умінь і навичок, що сприятимуть формуванню готовності до ефективного здійснення громадянського виховання під час професійної діяльності в закладі дошкільної освіти.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Богущ, А.М. (2008). Василь Сухомлинський: азбука виховання майбутніх громадян України. *Наука і освіта*. (6). 3–6.

Вознюк, А.А. (2023). Використання ІКТ у підготовці майбутніх педагогів до громадянського виховання дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки: теорія та практика*, (4), 29–35.

Замелюк, М.І., Пуш, О.А., & Оксенчук, Т.В. (2020). Громадянське виховання у закладі вищої освіти: теоретико-практичний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць / редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ*, (70 (2)). 112–116.

Зданевич, Л. В. (2016). Наукові підходи до здійснення полікультурного виховання дітей в процесі професійної підготовки майбутніх вихователів. *Studia Zarządzania i Finansów Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*. (11). 97–104.

Ігнатенко, П.Р., Поплужний, В.Л., & Косарева, Н.І. (1997). Виховання громадянина: Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: навчально-методичний посібник. Київ, Україна: Інститут змісту і методів навчання.

Ковдratenко, Р.В. (2009). Формування готовності майбутніх вихователів до виховання відповідальності у старших дошкільників: методичні рекомендації. Кривий Ріг: Видавничий дім, Україна.

Концепція розвитку громадянської освіти в Україні: затв. розпорядж. Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710 (у редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 893-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p#Text>

Коркішко, О.Г. (2018). Громадянське виховання студентської молоді у процесі позааудиторної роботи вишу. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій*: монографія / за заг. ред. Л.Г.Гаврілової. Hameln, Germany: Inter GING. 33–47.

Ляпунова, В. (2017). Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до формування толерантності дітей у дошкільних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04; 13.00.08 / НАПН України. Інститут пед. освіти і освіти дорослих. Київ, Україна.

Монке, О.С. (2020). Теоретико-методологічні засади підготовки вихователів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури: дис....д-ра пед. наук: 13.00.08 / НАПН України. Інститут проблем виховання. Київ, Україна.

Пономаренко Т.О., & Шинкар Т.Ю. (2024). Становлення готовності майбутніх вихователів до формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього та дошкільного віку. *Moderní aspekty vědy: XLIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.* 288–299.

Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р., № 37-38, ст.2004. Дата оновлення: 19.12.2024 р., № 4170-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

Савченко, Л.Л. (2018). Підготовка майбутніх вихователів до патріотичного виховання дітей дошкільного віку в Україні (1985-2012pp.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Дрогобицький державний пед. ун-т імені Івана Франка. Дрогобич, Україна.

Сухомлинський, В.О. (1976). Формування виховного впливу колективу на особистість: вибрані твори у 5 т. Київ: Радянська школа, (1).

REFERENCES

Bohush, A.M. (2008). Vasyl Sukhomlynskyi: azbuka vykhovannia maibutnikh hromadian Ukrainy. Nauka i osvita. (6). 3–6. [in Ukrainian].

Vozniuk, A.A. (2023). Vykorystannia IKT u pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv do hromadianskoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku. Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka, (4), 29–35. [in Ukrainian].

Zameliuk, M.I., Push, O.A., & Oksenchuk, T.V. (2020). Hromadianske vykhovannia u zakladi vyshchoi osvity: teoretyko-praktychnyi aspekt. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: zb. nauk. prats / redkol.: A.V. Sushchenko (holov. red.) ta in. Zaporizhzhia: KPU, (70 (2)). 112–116. [in Ukrainian].

Zdanevych, L. V. (2016). Naukovi pidkhody do zdiisnennia polikulturnoho vykhovannia ditei v protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv. Studia Zarządzania i Finansów Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. (11). 97–104. [in Ukrainian].

Ihnatenko, P.R., Popluzhnyi, V.L., & Kosarieva, N.I. (1997). Vykhovannia hromadianyna: Psykholoho-pedahohichni i narodoznavchyi aspekty: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kyiv, Ukraina: Instytut zmistu i metodiv navchannia. [in Ukrainian].

Kovdratenko, R.V. (2009). Formuvannia hotovnosti maibutnikh vykhovateliv

do vykhovannia vidpovidalnosti u starshykh doshkilnykiv: metodychni rekomendatsii. Kryvyi Rih: Vydavnychy dim, Ukraina.

Kontsepsiia rozvytku hromadianskoi osvity v Ukraini: zatv. rozporiadzh. Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 zhovtnia 2018 r. № 710 (v redaktsii rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 zhovtnia 2022 r. № 893-r). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-r#Text> [in Ukrainian].

Korkishko, O.H. (2018). Hromadianske vykhovannia studentskoi molodi u protsesi pozaaudytornoï roboty vyshu. Profesionalizm pedahoha v umovakh osvitynnikh innovatsii: monohrafiia / za zah. red. L.H.Havrilovoi. Hameln, Germany: Inter GING. 33–47. [in Ukrainian].

Liapunova, V. (2017). Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv do formuvannia tolerantnosti ditei u doshkilnykh zakladakh: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04; 13.00.08 / NAPN Ukrainy. Instytut ped. osvity i osvity doroslykh. Kyiv, Ukraina.

Monke, O.S. (2020). Teoretyko-metodolohichni zasady pidhotovky vykhovateliv do moralno-dukhovnoho vykhovannia doshkilnykiv zasobamy khudozhnoi literatury: dys....d-ra ped. nauk: 13.00.08 / NAPN Ukrainy. Instytut problem vykhovannia. Kyiv, Ukraina.

Ponomarenko T.O., & Shynkar T.Iu. (2024). Stanovlennia hotovnosti maibutnikh vykhovateliv do formuvannia sotsialno-hromadianskoi kompetentnosti ditei rannoho ta doshkilnoho viku. Moderní aspekty vědy: XLIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. 288–299. [in Czech].

Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r., № 37-38, st.2004. Data onovlennia: 19.12.2024 r., № 4170-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. [in Ukrainian].

Savchenko, L.L. (2018). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do patriotychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku v Ukraini (1985-2012rr.): avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Drohobytskyi derzhavnyi ped. un-t imeni Ivana Franka. Drohobych, Ukraina

Sukhomlynskiy, V.O. (1976). Formuvannia vykhovnoho vplyvu kolektyvu na osobystist: vybrani tvory u 5 t. Kyiv: Radianska shkola, (1). [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті наголошено на необхідності належної організації громадянського виховання підростаючого покоління та учнівської молоді, основною метою якого є формування свідомого громадянина, якому притаманні високі моральні ідеали суспільства, любов до Батьківщини, відповідальність за виконання суспільного обов'язку. Зазначено, що виховати справжнього громадянина може лише педагог, який сам є громадянином і добре розуміє, що таке громадянськість. Звернено увагу, що саме в сім'ї, закладі дошкільної освіти, а потім в школі та закладі вищої освіти учнівська молодь «дістає уроки громадянськості». Розглянуто погляди вчених щодо проблеми підготовки майбутніх вихователів ЗДО до патріотичного (Л. Савченко), духовно-морального (О. Монке), полікультурного (Л. Зданевич), толерантного (В. Ляпунова), громадянського (А. Вознюк, М. Замелюк, Р. Ковдратенко, Т. Оксенчук, Т. Пономаренко, О. Пуш, Т. Шинкар) виховання дітей у закладі

дошкільної освіти. Констатовано, що підготовка майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку є важливою та актуальною проблемою, бо саме через діяльність вихователя відбувається становлення особистості дошкільника, набуття ним значущих базових якостей, що складають основу його громадянськості: громадянська відповідальність, свідомість, почуття громадянського обов'язку та гідності, здатність розуміти інших, визнання чеснот і переваг інших людей, уміння ставати на їхнє місце, робити людям добро, не чекаючи винагороди тощо. Підсумовано, що професійна підготовка майбутніх вихователів до громадянського виховання дітей дошкільного віку – це системний, цілісний освітній процес, спрямований на отримання майбутніми вихователями знань, умінь і навичок, що сприятимуть формуванню готовності до ефективного здійснення громадянського виховання під час професійної діяльності в закладі дошкільної освіти.

Ключові слова: майбутній вихователь, заклад вищої освіти, заклад дошкільної освіти, громадянське виховання, патріотичне виховання, духовно-моральне виховання, полікультурне виховання, виховання толерантності.

УДК 378.016:159.922.7:316.362:373.2.011.3-051

**PEDAGOGICAL PHILOSOPHY OF PARENTHOOD: FEATURES OF
TEACHING THE EDUCATIONAL COMPONENT AT THE SECOND
MASTER'S LEVEL OF HIGHER EDUCATION OF FUTURE
PRECISIONISTS OF PRESCHOOL EDUCATION**

**ПЕДАГОГІЧНА ФІЛОСОФІЯ БАТЬКІВСТВА: ОСОБЛИВОСТІ
ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ НА ДРУГОМУ
МАГІСТЕРСЬКОМУ РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Світлана Курінна

докторпедагогічних наук, професор
E-mail: kurinna.sm@gmail.com
ORCID 0000-0001-5194-0797
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Svitlana Kurinna

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: kurinna.sm@gmail.com
ORCID 0000-0001-5194-0797
SHEI «Donbas State Pedagogical
University», Ukraine

Ян Курінний

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: yankurinnoy@gmail.com
ORCID ID 0000-0003-0725-2035
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Yan Kurinnyi

D.Sc. in Pedagogy, AssociateProfessor
E-mail: yankurinnoy@gmail.com
ORCID ID 0000-0003-0725-2035
SHEI «Donbas State Pedagogical
University», Ukraine

ABSTRACT

The article presents an analysis of the selective educational component «Pedagogical Philosophy of Parenting» of the educational program «Preschool
